

USTVARJANJE RAČUNALNIŠKE BAZE PODATKOV O STAREM FILMSKEM GRADIVU TELEVIZIJE SLOVENIJA

Aleksander Lavrenčič *

UDK: 930.253(084.122):004.3

Aleksander Lavrenčič: Ustvarjanje računalniške baze podatkov o starem filmskem gradivu televizije Slovenija. Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja. Zbornik referatov z dopolnilnega izobraževanja, Maribor 1/2002, št. 1, str. 290 - 294.

Izvirnik v slovenščini, izvleček v slovenščini in angleščini, povzetek v angleščini.

V prispevku je predstavljen načrtovani projekt ustvarjanja računalniške baze podatkov o starem filmskem gradivu TV Slovenija. Za izdelavo računalniškega popisa se uporabi urejevalnik besedil in podatkovnih zbirk EVA. Izdelajo se opombe glede presnemavanja na nove digitalne nosilce.

UDC: 930.253(084.122):004.3

Aleksander Lavrenčič: The Project of Creating the Computer Processed Database of the Old Film Materials of TV Slovenia. Technical and Field Related Problems of Traditional and Electronic Archiving. Conference Proceedings, Maribor 1/2002, No. 1, pp. 290 - 294.

Original in Slovenian, abstract in Slovenian and English, Summary in English.

This paper presents the project of creating the computer processed database of the old film materials of TV Slovenia. The cataloguing and classification will be realized with the help of EVA - a textual data processing tool for Windows NT servers and a multipurpose text editor. The new database also includes information concerning the transfer of the film records to new digital formats.

UVOD

Služba TV dokumentacije je računalniški vnos podatkov pričela opravljati leta 1990, vendar je bilo računalniško obdelano le tekoče gradivo, arhivsko gradivo, sprejeto v hranjenje do tega leta, pa je popisano v knjigah in na kartotečnih listih. Tudi za to gradivo je nujno čimprej ustvariti računalniško bazo podatkov in s tem pridobiti dodatne možnosti za delo z gradivom. Z oblikovanjem baze podatkov, bi se čas, v katerem bi želeli dobiti poljubno informacijo, neprimerno skrajšal.

Iskanje po kartotekah je zamudno in neprilagojeno zahtevam današnjega časa, v nekaterih primerih, ko gre za posebne želje uporabnikov, pa je praktično nemogoče. Pri tem je potrebno upoštevati tudi dejstvo o specifičnih lastnostih televizijskih arhivov, kjer narava dela zahteva izredno hiter (in vedno hitrejši) dostop do dokumentov.¹

* Aleksander Lavrenčič, dokumentalist, TV dokumentacija RTV Slovenija, Kolodvorska 2-4, 1000 Ljubljana, Slovenija.

¹ Branko Bubenik, Razvoj organizacijske strukture TV arhiva, Sodobni arhivi XXIII., Maribor 2001, str. 61.

ZAHTEVE PO RAČUNALNIŠKI OBDELAVI PODATKOV

Dandanes postaja aktualno tudi povezovanje televizijskih in radijskih arhivov ter njihovo vključevanje v multimedijske povezave. O pomenu arhiva nacionalne televizije je v intervjuju, objavljenem v Mladini, spregovoril tudi generalni direktor RTV Slovenija Aleks Štakul. Na vprašanje o tem, da ima RTV največji slovenski arhiv zabavne, resne, narodnozabavne glasbe, radijskih iger in drugih oddaj, je odgovoril, da to RTV ima, vendar tega nikoli ni znala izkoristiti. Kot eno glavnih področij v strategiji je izpostavil vzpostavitev multimedijskega RTV centra: »Na podlagi nacionalnega bogastva, ki ga hranimo v naših arhivih, želimo aktivirati danes mrtev kapital. Moramo pa mu dati novo vrednost. Prepisali ga bomo v sodoben digitalni zapis in na podlagi tega bo RTV začela proizvodnjo novih storitev nacionalnega pomena.«²

Uresničitev tega programa je povezana z visokimi finančnimi stroški. Kot primer lahko navedemo italijansko nacionalno radiotelevizijsko hišo RAI, kjer že od leta 1996 izvajajo projekt uvajanja sistema računalniške obdelave podatkov, reklasifikacije in digitalizacije vsega arhiva. Velika finančna in produkcijska vlaganja v projekt potrjujejo pomen, ki ga RAI pripisuje svojim arhivom. V obsežen projekt so vključeni: Centralna videoteka v centru Salario v Rimu, arhivi v produkcijskih centrih v Milanu, Rimu, Neaplju, RAI-jevi regionalni centri, radijski arhivi in pisni arhivi.³

Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev je na Televiziji Slovenija težko razmišljati o projektu podobnih razsežnosti, kot je italijanski. Izdelan je bil načrt o ustvarjanju računalniške podatkovne baze za starejše filmsko gradivo. Tako bi z relativno majhnimi stroški ustvarili temelj za izvedbo podobnega projekta. Predlog o izvedbi je bil že podan pristojnim osebam, toda projekt še ni stekel. Žal zato tudi ne moremo predstaviti prvih rezultatov.

PREDSTAVITEV KINOTEČNIH KNJIG FILMOV

Vnos podatkov se opravi iz sekundarnih virov - kinotečnih knjig filmov. V knjigah filmov (KF) so popisane oddaje vseh zvrsti domače proizvodnje, prispevki za dnevno informativne oddaje, novice tujih agencij, neobjavljeno gradivo domače proizvodnje (surovo, neobdelano gradivo) krajši odlomki, ki so ostali od končne obdelave informativnih, dokumentarnih in izobraževalnih oddaj, in so uporabni tudi za druge oddaje. Od začetka oddajanja dalje so se vsi filmi vpisovali v eno knjigo, zato nosi ta knjiga oznako KF A, naslednje knjige pa oznako KF. Aprila 1969 je bila zaradi povečanega dotoka gradiva v TV dokumentacijo ena sama kinotečna knjiga razdeljena na:

KF ODDAJE - domače proizvodnje - vseh zvrsti, razen dnevnoinformativnih,

KFD - dnevnoinformativne oddaje ali prispevki zanje (TV dnevnik, TV obzornik, Poročila, Po Sloveniji...),

OKF - novice tujih agencij in neobjavljeno gradivo domače proizvodnje

² Miha Štamcar, Aleksandar Mičić, Intervju, Generalni direktor RTV Slovenija, Aleks Štakul, Daleč od božičnice, Mladina št 46, 19.11.2001, str. 38.

³ Staša Omladič, Poročilo o sestanku podskupine EBU za arhiviranje - Rim od 22.-23.3.2001.

VKA in VKA D - ob uvajanju novih videonosilcev, videokaset, je bilo gradivo na teh nosilcih popisano v knjigah videokaset - VKA. Za te knjige je bil računalniški prepis že opravljen.

NAČRTOVANI POSTOPEK RAČUNALNIŠKEGA POPISA

1. Pred samim začetkom popisa je potrebno preveriti skladnost podatkov iz kinotečnih knjig z dejanskim stanjem v arhivskem filmskem skladišču. Vzoredno z inventarnim pregledom se preveri tudi ohranjenost filmov in ugotovi morebitne poškodbe na filmskih trakovih.
2. Popis se opravi po kinotečnih knjigah. V knjigi KF A so popisani filmi od decembra 1957 do avgusta 1957. Filmii so shranjeni v triinpetdesetih filmskih škatlah, ki vsebujejo različno število filmov. Kinotečnih knjig filmov z oznako KF je 45, od decembra 1957 do 22. aprila 1990 je bilo v knjigah popisanih 15598 filmov. Kinotečnih knjig filmov z oznako KFD je 35, od 18. aprila 1969 do 17. maja 1991 je v njih popisanih 5506 filmskih škatel z različnim številom filmov v škatlah (prispevki iz dnevnoinformativnih oddaj so ohranjeni na posamičnih filmskih kolutih). V kinotečni knjigi filmov z oznako OKF je popisanih 7469 filmskih škatel z različnim številom filmov. Iz zbirke OKF je potrebno prednostno popisati neobjavljeno gradivo domače proizvodnje, kasneje tudi tuje agencijske novice.
3. Za izdelavo računalniškega popisa se uporabi urejevalnik besedil in podatkovnih zbirk EVA za Windows 95/98/NT avtorja Primoža Jakopina.⁴
4. Računalniški popis se opravi glede na že uveljavljeno prakso v TV dokumentaciji na nivoju dokumenta in z elementi popisovanja, ki jih zahteva maska v urejevalniku EVA. Maska za popis v zbirki filmskega gradiva predvideva 11 elementov s področja identifikacije popisne enote:
 - nosilec: vsebuje oznako signature, oznako filmskega koluta in oznako zaporedne številke tehnične enote ter podatke o zunanjih značilnostih filma (16 mm, 35 mm, črno bel, barvni)
 - dolžina: izražena v minutah in sekundah ali v metrih filmskega traku in kolutih
 - vrsta tona: nem, zvočni, stereoton, poškodbe
 - datum objave: prva objava
 - uredništvo
 - naslov: pisan z velikimi tiskanimi črkami, z morebitnim podnaslovom in zaporedno številko oddaje v seriji
 - šifre: interna tematska klasifikacija, razdelitev znotraj tem: politika, gospodarstvo, kultura, znanost in tehnika, športne igre, mednarodna problematika in zunanja politika Republike Slovenije
 - avtorji: odgovorne osebe za nastanek filma (scenarist, snemalec, montažer, redaktor, novinar...)
 - režiser

⁴ EVA, urejevalnik besedil in podatkovnih zbirk za Windows 95/98/NT, <http://www.laze.org>

- status: opozarja na dostopnost in na avtorske pravice (lahko dodan tudi izročitelj in datum izročitve)
 - vsebina: vsebuje klasifikacijo filma glede na zvrst, opis stanja ohranjenosti, kraj in čas nastanka, vsebina je podana opisno z besedami, sledi popis kadrov.
5. Nепreverjeni in dodatno podatki na tekočem se posebej označijo z oglatim oklepajem [in]. Spremembe so najbolj potrebne pri klasifikaciji, in to predvsem zaradi političnih in družbenih sprememb ter zaradi posodabljanja sistema klasifikacije.⁵ Slabo čitljivi zapisi v kinotečnih knjigah se preverijo na tiskanih kartotekah, če to ni možno, se opravi primaren popis.
6. Hkrati s popisom se opravi ovrednotenje glede na uporabnost posnetkov za program, oziroma glede na pomembnost materiala. Izdelajo se opombe glede presnemavanja na nove digitalne nosilce. Pri presnemavanju na nove nosilce je treba upoštevati razvoj TV tehnologije in opreme, trajnost nosilcev ter kvaliteto kopiranja. Pri kopiranju s filmskega negativa je izguba zelo majhna, pri kopiranju z digitalnih nosilcev pa izgube praktično ni.⁶
7. Oblikovanje in izdelava arhivskih popisov ter pripomočkov za raziskave arhivskega gradiva (inventarjev in vodnikov), vključevanje popisa v arhivsko računalniško bazo, vključevanje v arhivski informacijski sistem in druge informacijske sisteme.

SKLEP

Z ustvarjeno računalniško bazo podatkov bo lahko arhiv Radiotelevizije Slovenija na sodoben način predstavil celotno avdiovizualno gradivo lastne proizvodnje domačim in tujim uporabnikom, delo dokumentalistov in arhivarjev v TV dokumentaciji pa bo postalo v vseh pogledih mnogo hitrejše in racionalnejše.

VIRI IN LITERATURA:

- KFA, *Kinotečne knjige filmov, TV dokumentacija, RTV Slovenija, Kolodvorska 2-4 (odslej Tvdok)*
- KF 1 - 45, *Kinotečne knjige filmov, Tvdok.*
- KFD 1 - 35, *Kinotečne knjige filmov, Tvdok.*
- OKF 1 - 31, *Kinotečne knjige filmov, Tvdok.*
- Staša Omladič, *Poročilo o sestanku podskupine EBU za arhiviranje - Rim od 22. -23.marca 2001, Tvdok.*
- Branko Bubenik, *Razvoj organizacijske strukture TV arhiva, Sodobni arhivi XXIII, Maribor 2001, str. 60-67.*
- Branko Bubenik, *Arhiviranje audiovizualnih dokumenata i promjene televizijskih tehnologija, Sodobni arhivi XXI, Maribor 1999, str. 256-266.*

⁵ Primer za politične spremembe: oznaka ALŽ za Alžirijo se uporablja od 3. julija 1962, pred tem je bila v uporabi šifra za nesamoupravno francosko ozemlje FRA 9 ALŽ, spremembe so še posebej opazne pri nekdanjih sovjetskih in jugoslovanskih republikah (ARM Armenija od 26.dec. 1991 (tudi SND), prej ZSSR.) Lep primer za potrebo po nastanku nove šifre pa je šifra N 36/8 - nešportno obnašanje, doping, pretepi (v veljavi od 1. jan. 2000). Šifra je postala aktualna s povečanjem števila negativnih pojavov v športu.

⁶ Marcel Štefančič, JR, *Intervju, Paul C. Spehr, filmski zgodovinar, Lov za izgubljenim zakladom, Mladina št. 15, 16. aprila 2001, str. 33 - 35. (Paul C. Spehr je dolgoletni asistent šefa filmskega oddelka v Kongresni knjižnici v Washingtonu.)*

- *Marta Rau Selič, Novi nosilci zapisa gibljive slike in zvoka (videokasete, CD-ROM, DAT...), Sodobni arhivi XXI, Maribor 1999, str. 267-277.*
- *Vladimir Žumer, Elementi popisovanja arhivskega gradiva, Arhivi, Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije, letnik XX, št. 1-2, Ljubljana 1997, str. 137-159.*
- *Vladimir Žumer, Arhiviranje zapisov: priručnik za ravnanje z dokumentarnim in arhivskim gradivom, Ljubljana 2001.*

SUMMARY

THE PROJECT OF CREATING THE COMPUTER PROCESSED DATABASE OF THE OLD FILM MATERIALS OF TV SLOVENIA

In the year 1990 The Archives and Documentation Service of TV Slovenia started to introduce computer processed database of all archived video materials. The materials that had been archived before that year can be found in the card-files. The aim of the project for computer processing of this material is to create a database of better quality and faster accessibility. Moreover, only moderate financial resources are involved. The computer processing of data will be carried out from secondary sources - the books of the film records. At the beginning it will be necessary to check up the accordance of written data with the real situations in a film store. EVA - a textual data processing tool for Windows NT servers and a multipurpose text editor will be used for computer processed cataloguing and classification. It will be carried out according to the system already applied in TV Archives - that means on the level of documents with elements of cataloguing. At the same time, the evaluation of the material concerning potential re-transmission and historic importance will be done. References concerning the transfer to new digital formats will be added to the database as well.